

La mano de Israel. Reconducció del discurs franquista antisemita en la segona meitat dels anys quaranta. El cas de “Destino”

Joan Tafalla Monferrer

Resum / Resumen / Abstract

L'article, a partir de la revista Destino, analitza el discurs franquista antisemita i el tema d'orient mitjà durant els anys quaranta alhora que repasa la trajectòria dins la revista de Manuel Brunet (Vic, 1989-Figueres, 1956) i de Juan Ramón Masoliver (Zaragoza, 1910- Montcada i Reixac, 1997) / *El artículo, a partir de la revista Destino, analiza el discurso franquista antisemita y el tema de oriente medio durante los años cuarenta a la vez que repasa la trayectoria dentro de la revista de Manuel Brunet (Vic, 1989-Figueres, 1956) y de Juan Ramón Masoliver (Zaragoza, 1910- Montcada i Reixac, 1997) / Focusing on Destino magazine the author analyse Franco's antisemitism discours and draw a professional biography about Manuel Brunet (Vic, 1989-Figueres, 1956) and Juan Ramón Masoliver (Zaragoza, 1910- Montcada i Reixac, 1997)*

Paraules clau / Palabras clave / Key Words

Antisemitisme, franquisme, guerra freda, nacisme, Orient Mitjà, revista Destino / *Antisemitismo, franquismo, guerra fría, nazismo, Oriente Medio, revista Destino / antisemitism, Franco spanish regim, cold war, racism, Destino review*

169

Presentació

1. La redacció d'aquest treball es deu a l'interès del sotasignat per l'evolució del nucli de “catalans de Franco” que varen animar la revista Destino i al suggeriment del professor J.B. Culla de fixar-me en el tractament del tema del sionisme, de la qüestió jueva i en general de l'Orient Mitjà, fet per la mencionada revista i, concretament, per Manuel Brunet durant l'any 1948.

2. Per aconseguir una visió més de conjunt, he ampliat el període: he examinat la col·lecció de **Destino** entre els anys 1947 i 1949. També he tractat d'examinar el tractament del tema per part del conjunt de la redacció de la revista.

3. Algunes de les hipòtesis que s'apunten precisarien l'estudi d'un període més ampli que el comprès entre 1947 i 1949. Per exemple, pel que fa a l'hipòtesi sobre l'evolució del pensament de Brunet en relació als jueus i al sionisme, en que sostinc que, en el període assenyalat, Brunet encara no ha pogut reciclar el seu discurs antisemita i quan es veu obligat a “dialogar” amb els jueus no té altre recurs retòric ni conceptual a mà que el comentari bíblic i la teologia. Però per tal de validar aquesta hipòtesi, caldria reseguir els seus escrits anteriors i posteriors a **Destino** i d'altres publicacions.

4. També caldria reseguir millor la trajectòria de Juan Ramón Masoliver en els escrits a La Vanguardia de l'època, per tal de validar millor la hipòtesi que faig de que la seva posició, si bé obertament pro-àrab i particularment pro-Abdullah de Transjordania, es matitzadament més realista, i menys ideològica i antisemita que la de Brunet.

5. Crec que l'aproximació realitzada permet a flairar l'aire d'un temps en que el franquisme i els franquistes pretenien fer-se perdonar i fer oblidar els seus orígens espuris, per tal de resituar-se en el nou context internacional de "guerra freda", tractant de conquerir una respectabilitat i una funció d'aliats d' Occident. El tema del treball és un element colateral dins l'evolució general del franquisme de l'època. Però la proximitat temporal de la Soah, la legitimitat que donava a les accions dels sionistes, el paper pro-israelí dels USA, de la Gran Bretanya, de la declaració Balfour i de la URSS, entraven en conflicte amb l'antisemitisme residual present en el discurs franquista. Les dificultats per als ideòlegs catòlics per a reajustar el seu discurs tradicional al nou curs de les coses són doncs força significatives.

Destino, Catalunya, franquisme

Destino, projecte intel·lectual de la burgesia catalana franquista

6. **Destino** aparegué el 7 de març de 1937 a Burgos, editada pels refugiats catalans i amb la finalitat de dotar de contingut polític al bàndol dels sublevats contra la república a Catalunya. En aquella època (segons una petita nota editorial del n° 1001) se n'editaven 4.000 exemplars, 1.000 per a subscriptors-donatius i els demés per a repartir entre els soldats catalans dels diferents exèrcits franquistes. Cal recordar que exemplars de la primera època de **Destino** foren llençats per l'aviació franquista durant els raids de bombardejament de Barcelona, com a material propagandístic, segons informa la mateixa revista, i que Dionisio Ridruejo, autor d'un intent de repartir propaganda franquista impresa en català per tal d'acompanyar l'invasió de Catalunya per part de les tropes franquistes fou col·laborador de la segona etapa de **Destino**.

170

7. El mite d'una resistència catalana unànim contra el feixisme no ha permés destriar els fets reals ni ubicar de forma històricament certa el lloc que realment ocupà la burgesia industrial catalana en els primers anys del franquisme. Certament, la majoria dels catalans s'ubicaren al costat de l'Estatut i de la República, o al menys del costat dels perdedors. Però si bé és correcte afirmar que Catalunya fou derrotada pel feixisme no ho és tant dir que ho fossin tots els catalans...

8. Prohoms de la Lliga regionalista, la patronal, carlins, ex-membres de l'anomenat "Sindicat lliure", sectors de la pagesia que havien estat atacats pels incontrolats i les patrulles de control... Tot això donava una base social a l'intent franquista (reeixit completament) de proporcionar una base social al Nuevo Estado, també a Catalunya. Cal ubicar el paper de Destino en aquest context com a instrument d'aquest projecte, tant en la seva primera època com en la segona, que començava amb el n° 104 (cinc mesos després del 26 de gener del 1939) quan apareix amb el subtítol "*Política de unidad*", se suposa per a reafirmar la seva defensa de la unitat espanyola i per evitar suspicàcies davant del fet que un grup de catalans editessin un setmanari, encara que aquest es reclamés del partit únic FET y de la JONS.

9. Una revista que, en el seu primer número de la segona època declara els seus principis de forma transparent: "*Salimos a la luz por segunda vez, con una nueva ambición, la que trae consigo nuestra Victoria que no tendría objeto sin la conservación latente y constante de las virtudes españolas que la hicieron posible. Sobre este papel, cuyas tonalidades concuerdan con*

el pan cotidiano de todos los españoles ganados a la Patria, no se hallarán otras consignas que las del servicio permanente a España, a las órdenes del Caudillo, Generalísimo de los Ejércitos” (24 de juny de 1939, nº 1001).

10. De l'exàmen de continguts d'aquest **Destino**, se'n desprén que l'intenció político-cultural era ambiciosa. Entre articles de propaganda del règim de tò propagandístic i barroer hi trobem també un esforç per a produir, en les circumstàncies del moment, una publicació d'una certa qualitat intel·lectual. Era una condició “sine qua non” per a la conquesta del territori interior que representava la intel·lectualitat, la cultura i les classes mitjanes catalanes. Aprofitant l'exili, la repressió o el silenci forçat de la major part de la intel·lectualitat catalana, els “catalans de Franco” intentaven omplir el buit cooptant per al nou règim sectors intel·lectuals que no s'haguessin distingit gaire en la defensa de la democràcia, o bé cooperadors directes del cop d'estat, de la guerra genocida y de la construcció del nou règim feixista. (Tafalla, 1993; Riera, 1998).

11. Geli i Huertas han parlat de *les tres vides de Destino* (Geli, Huertas, 1991). Una primera vida, obertamente feixista, que es correspondria amb l'etapa de Burgos i l'etapa de Barcelona de 1939 a 1943-1944. Una segona etapa, entre el 1943 i 1960, després de la derrota dels feixismes i que seria l'etapa en que la revista tracta d'evolucionar des de la retòrica feixista cap a la d'un monarquisme ultracatòlic, antidemocràtic i català encara que anticatalanista. La tercera etapa es la del Destino posterior a 1960 que arribaria a ser, com diu Riera “ *una publicació amb esquetxes antifranquistes* ” (Riera; 1998).

12. És dins d'aquest context i el del pluralisme intern de la forces feixistes catalanes, que cal colocar les diverses aportacions al projecte intel·lectual de Destino escrites per gent com Josep Plà, Santiago Nadal, Carles Sentís, Ignacio Agustí, Jaume Vicens Vives, Joan Ramón Masoliver o Manuel Brunet. En el present treball, per raons obvies, ens centrarem en els plantejaments dels dos darrers personatges. Convé, però, citar abans dos casos més per a deixar palès allò que volem dir.

13. El primer cas serà el d'Ignasi Agustí, director de Destino a l'època de Burgos i nou director des del 3 de març de 1944. Aquesta reincorporació d'Agustí es fa sota el signe del monarquisme juanista i del neutralisme del que és prova fefaent el seu article d'11 de març de 1944 “*Nuestra infatigable neutralidad*”. Línea de neutralitat que defensarà junt amb Santiago Nadal i que representarà enfrontaments amb el governador civil del moment, el falangista Correa Veglison. Aquests enfrontaments no poden, però, enganyar. Aquest és el mateix Ignasi Agustí que protagonitzà el 1966 un escàndol quan com a director de *Tele Exprés* criticà durament la manifestació de capellans que l'11 de maig de 1966 protestaven contra les tortures, anomenant-los *bonzos incordiantes*. Caldrà recordar també el seu intent d'escriure una epopeia de les classes dominants catalanes en la saga *La ceniza fue árbol* (*Mariona Rebull, El viudo Rius, Desiderio, 19 de Julio i Guerra Civil*), en la que intentà reconstruir la realitat històrica de les classes dominants catalanes, cimentar al seva relació (sempre complexa però, a la fí, subordinada) amb el franquisme i “*enterrar el cadáver del catalanismo*”. (Riera, 1998)

14. El segon cas serà del de Jaume Vicens Vives i la geopolítica. Malgrat haver estat depurat de la universitat (o precisament per això), JVV col·laborà en la segona etapa de la *primera vida* de Destino (un cop es publica a Barcelona), amb una sèrie d'articles de caire geopolític on no sols mostra una familiaritat difícil d'improvisar amb els plantejaments de la geopolítica imperialista y nazi alemanya, sinó estretes afinitats i acords amb la pròpia política nazi d'agressió i de guerra. En aquesta època publica “*España. Geopolítica del estado y del*

Imperio” (JVV,1940), amb títol ben significatiu i que he tingut ocasió de resumir en altra part (Tafalla, 1993). Els seus biògrafs (Muñoz i Lloret, 1997), o el seus recopiladors de l’obra dispersa passen per sobre d’aquest període intel·lectual de JVV com per sobre brases.

15. Serà després de la derrota nazi i de la reorientació del règim que les col·laboracions de JVV a *Destino* es matitzaran i tornaran als plantejaments de l’ Escola francesa dels *Annales* (sempre més a prop de Febvre que de Marc Bloch), i que criticarà i autocriticarà la geopolítica alemanya, tot publicant en 1953 el seu “Tratado General de Geopolítica”. En aquesta etapa, que coincideix en part amb la que s’estudia en aquest treball, JVV donarà als seus articles a *Destino* un caire més liberal i adient al anticomunisme prooccidentalista que el règim pretenia adoptar i que calçava potser millor en els peus de la distingida intel·lectualitat franquista catalana.(Tafalla, 1993)

Política i cultura a *Destino* en els anys 47-48-49

16. El marc temporal tractat en aquest treball és el dels anys 1947-48-49. S’inscriu plenament en la “segona vida” de **Destino**. L’episodi de l’ocupació de la Vall d’Aran (octubre de 1944), la derrota del feixisme (9 de maig de 1945), la declaració de les Nacions Unides reunides a San Francisco exclouent el règim franquista del nou ordre internacional (19 de maig del 45), La declaració de la Conferència de Postdam (juliol del 45), la nova resolució de l’ONU de 8 de febrer del 46, el tancament de fronteres amb França (1 de març del 46) i la resolució de l’ONU de desembre del 1946, comportaren importants dificultats d’adaptació al règim franquista.

17. Sectors importants del falangisme se sentien lligats estretament al feixisme derrotat. “*Informaciones*” del 2 de maig del 45 havia saludat així la mort de Hitler: “*Un enorme ¡Presente! Se extiende por el ámbito de Europa, porque Adolfo Hitler, hijo de la iglesia católica, ha muerto defendiendo la Cristiandad. (...) la vida de Hitler ha sido digna de su muerte. Su muerte no es sólo la del héroe. Es la muerte del Grande y del Caballero*” (citat per Ysàs i Molinero, 2001). L’episodi de l’enfrontament entre Ignasi Agustí i Correa Veglison citat més amunt, forma part d’aquesta desorientació política falangista que, en canvi no fou pas la del règim. Franco tenia ben clara la orientació present en l’informe de Carrero de 29 d’agost de 1945: “*orden, unidad y aguantar*” (citat per Ysàs i Molinero, 2001).

18. Ya des de 1943 es va donar ordre a la premsa d’eliminar els referents ideològics del feixisme italià o del nazisme: “*El Estado español se asienta exclusivamente sobre principios, normas, políticas y bases filosóficas estrictamente nacionales. No se tolerará en ningún caso la comparación de nuestro Estado con otros que pudieran parecer similares, ni menos aún extraer consecuencias de pretendidas adaptaciones ideológicas a nuestra Patria*” (citat per Ysàs i Molinero, 2001). Era aquesta una orientació principal en l’estrategia primer d’adaptació, i posteriorment de canvi d’imatge del règim. El juliol de 1945 Franco anomenà un nou govern. Les figures provinents de la Asociación Nacional de Propagandistas es veieren reforçades, com per exemple Alberto Matín Artajo, el nou ministre d’Afers exteriors que jugà un paper importantíssim en el canvi d’imatge del règim i en la seva adaptació a les noves circumstàncies internacionals. També se suprimí el ministeri de la Secretaria General del Movimiento. El règim maldava per a fer-se perdonar els seus orígens, disimulava el seu caràcter més feixista, accentuava la imatge de règim catòlic i anticomunista, útil a Occident en la nova confrontació internacional entre capitalisme i comunisme que s’obria després de la guerra. El 6 de juliol de 1947 es produeix el referèndum en que s’aprova la Llei de “Sucesión”. És precisament als anys 47 i 48 quan s’inicia el clima de guerra freda que propiciarà la reinserció internacional del règim.

19. Ja ho hem apuntat més amunt, **Destino** jugava el seu paper en aquest nou context. Un context menys hostil al “catalans de Franco” que el període anterior. Josep Plà, Ignasi Agustí, Carles Sentís, Jaume Vicens Vives, Juan Ramón Masoliver, Manuel Brunet... ja no havien de fer-se perdonar ser catalans. Es podia ser català i franquista sense major problema, sempre que un hagués ajustat comptes amb el seu catalanisme particular. La cultura catalana escrita en castellà té un òrgan d’expressió a **Destino**, així com, tímidament, obres escrites en català. La línia política de la revista es fa funcional a la línia general del règim: catolicisme ultramontà; liberalisme antidemocràtic; recolzament a Churchill front els laboristes, recolzament a de Gaulle i de Gàsperi front els comunistes i a Truman front el restes de la política exterior de l’etapa de Roosevelt; anticomunisme y antisovietisme d’avantguarda: els escrits de Victor Kravshenko i de Arthur Koestler, o de l’hongarès Andrés Revezs pasen a omplir la revista. Mentre, segueixen els elogis a Franco, abandonant poc a poc la retòrica falangista i basant l’elogi en la seva obra de govern; les portades i les planes amb gran desplegament fotogràfic dedicades a les visites del Caudillo a Catalunya i les acollides masives per part de la població son el nou element de legitimació del règim. En la nota editorial del nº 617, corresponent a 4 de juny de 1949, titulada : “*El Generalísimo en Barcelona. Diez años de política española*”: “*Este contraste entre la España serena y firme de 1949 y el caos de patología política que era la España de 1936 hiere a la conjuración socialista en su misma raíz y ahonda el rencor de todos los estados socializados y los que sin serlo, son socializadores. El resultado de la última votación de la ONU ilustra sobre la exasperada oposición del desorbitado mesianismo democrático, del lento socialismo británico y el audaz y resbaladizo comunismo ruso*” (Ibid.).

20. La política municipal i les crítiques puntuals a aspectes concrets de la gestió municipal de Barcelona fan la seva aparició puntual, tot tractant de donar una imatge de debat democràtic. **Destino** no estalvia esforços per a mostrar com de democràtics eren els ajuntaments: “*En cuanto a los Municipios y Corporaciones provinciales, son elegidos por vía natural, es decir por elección orgánica y libre, y se enlazan entrañablemente con la vida política de España y sus instituciones generales*” (Ibid.) Fins i tot la classe obrera marxava vent en popa: “*Los problemas de carácter social han sido tratados con generosidad y efusión humana, atendiendo a las necesidades de la masa productora, cada día más crecida*” (Ibid). En fi, per a **Destino**: “*Con el jefe del estado en Barcelona, toda verdad política española adquiere para los barceloneses un relieve vivo, una cálida actualidad. Vibrantes todavía sus palabras, su presencia les presta un prestigio definitivo. Así lo ha sentido Barcelona, en estos días en que nuestra dignidad nacional, herida injustamente, responde con alta nobleza en toda la tierra de España*” (ibid.). La segona vida de **Destino** mostrava així la seva continuïtat essencial amb la primera.

173

El tema d'Orient Mitjà a Destino en els anys 47-48-49

21. És dins d’aquest context que cal enmarcar el tractament de la qüestió de l’Orient Mitjà a la revista Destino dels anys 1947-1948 i 1949. També en aquest tema es nota un esforç per al canvi d’imatge i per adaptar-se a les noves circumstàncies internacionals.

22. Podem afirmar que **Destino** considera important el tema de la creació de l’Estat d’Israel i, en general de l’Orient Mitjà. En els 153 números de Destino apareguts en aquest tres anys hi hem trobat:

- 12 articles de Romano dins la seva secció setmanal “El Mundo y la política” distribuïts d’aquesta manera: 4 al 1947, 6 el 1948 i 2 el 1949.
- 1 article de Manuel Brunet (per Nadal de 1948).

- 3 editorials a la plana 3 (dos signats per I.A. [Ignasi Agustí], un l'any 47 i l'altre el 48 i un editorial signat per C.L. [?], l'any 48)
- 23 articles de Juan Ramón Masoliver (22 integrats en la seva secció, El “Tablado de Oriente Medio” i un fora de secció). Distribuïts així: cap l'any 1947, 16 articles el 1948, i 7 el 1949.
- 6 portades i una contraportada. Es tracta de portades amb foto que ocupa tota la primera plana, amb un titular destacat i amb un peu de foto explicatiu a la tercera plana. D'aquestes sis portades, dues estan dedicades al rei Abdullah de Transjordània. Distribució temporal: 1 portada l'any 47, 4 portades i una contraportada l'any 48 i 1 portada l'any 49.
- Tres articles diversos : un de Carles Sentís, un pertanyent a una sèrie de l'autor britànic E. H. Cookbridge i un resum fet per la redacció d'un article d'un altre autor anglès: G.F. Green.

23. La quantitat d'aparicions del tema durant l'any 1948 es correspon adequadament a la cronologia del conflicte, particularment intens el 1948, amb la creació de l'Estat d'Israel. Les diferències qualitatives en el tractament del tema per part dels dos principals autors (Brunet/Romano i Masoliver) són significatives de l'evolució i del recanvi d'imatge, de discurs i de funció operats per Destino en relació al tema d'Orient Mitjà, enmarcada dins el recanvi general d'imatge, de discurs i de funció de **Destino** i, en general, del règim. Serán comentades a continuació.

Manuel Brunet / Romano

Trajectòria intel·lectual-política de Manuel Brunet/ Romano

24. Llegim a l'Enciclopèdia Catalana: “Brunet i Solà, Manuel.- (Vic, 1989-Figueres, 1956). Periodista. Deixà els estudis eclesiàstics i fou redactor de “La Publicitat”, de “La Veu de Catalunya” i dirigí la revista “Mirador”. Marcat de jove per les idees revolucionàries d'Andreu Nin, després retornà al catolicisme i fou un apòlogista polèmic influït per Action Française. Després del 1939, col·laborarà a “Destino” amb el pseudònim Romano. És autor de la narració “El meravellós desembarcament dels grecs a Empúries” (1925), de l'aplec d'artistes “Cada dia és festa” (1946), de les proses líriques “Salteri de la mare de Deu de Montserrat” (1948), i de “Pàgines de la vida de Jesucrist” (1961) que deixà inacabat.”

174

25. Poc hem pogut investigar, en el context d'aquest treball, sobre el Manuel Brunet anterior a la guerra, més enllà d'aquestes línies de la Enciclopèdia. Però les planes de Destino dels anys consultats ens aporten moltes dades sobre el pensament del nostre autor. La seva col·laboració setmanal sota la rúbrica “El Mundo y la política” signada “por Romano”, ocupava habitualment una plana sencera a cinc columnes i solia estar il·lustrada amb una fotografia a dues o tres columnes amb peus de foto incisius. El conjunt de la sèrie ens informa bastament sobre el pensament polític i religiós del personatge.

26. El que serà qualificat de “monumento vivo del periodismo catalán” per part de Carles Sentís, divideix les seves preocupacions durant el període a parts iguals entre la defensa de l'Església i la lluita contra el comunisme. Un cop perduda la guerra per part dels feixismes, Brunet/Romano identifica el catolicisme amb la lluita anticomunista i viceversa. Per exemple, en l'article “El Libro del papa” (4 de gener de 1947, nº 494) comenta diversos discursos papals continguts en aquest llibre, entre els quals, un que: “... fue dirigido a una gran multitud reunida ante la basílica del Vaticano, con motivo del homenaje de desagravio por la campaña anticatólica emprendida por los comunistas...”. Dirigint-se als nuvis els hi diu Pius XII:

“También vosotros, dilectos esposos, podréis alguna vez encontraros con propagandistas de doctrinas destructoras de la fe. Escucharéis a veces como algunos hablan de la religión como cosa accidental, y hasta nociva, frente a las urgentes preocupaciones de la vida material. Otras veces se hará alarde ante vosotros de un gran sentimiento religioso pero sin dogmas”. Brunet comenta: “Estas últimas palabras son de una exactitud sorprendente. También ahora los comunistas dicen respetar los sentimientos religiosos del pueblo, pero no la doctrina y los dogmas del catolicismo. En nuestro país, durante la campaña de agitación que precedió a la guerra civil, un político izquierdista repetía en sus mítines dominicales que una cosa son los sentimientos religiosos del pueblo y otra muy diferente la Iglesia: ese señor llegó a decir que la Iglesia se había divorciado de Cristo. El final de estos discursos insensatos fue el asesinato de millares de sacerdotes y religiosos. Y acaso el hombre que esto predicaba cada domingo cree tener las manos limpias de sangre...” (Ibid.).

27. En els temps en que Pius XII intervindrà en la campanya electoral italiana sota el lema: *“Qui vota comunista fa pecat mortal”*, Brunet porta aquesta identificació entre anticomunisme i anticatolicisme fins l’extrem, com en el seu article del 30 de setembre de 1947 (nº 531), titulat *“Cristianismo y comunismo”*: *“Decirse anticomunistas es no decir nada: en estos momentos, o se es comunista o cristiano... El precepto evangélico del amor considerado como elemento de solidaridad internacional es la única arma positiva capaz de oponerse al comunismo. El anticomunismo esterilizado de esencias cristianas no es una idea ni una fuerza”*. En un article en que es defensava de l’acusació de simpatitzar amb Action Française afirma preferir-los a ells que al democrata-cristià Bidault, *“que prefiriera que en lugar de don Francisco Franco nos gobernara don Juan Negrín”*. D’altra banda, després de defensar Action Française d’haver estat condemnats per l’Església, afirma de forma impagable la seva concepció de la societat: *“No es la hora de las lumberras, sino la del socialismo de enfermedades pagadas, vacaciones pagadas, entierro pagado, un socialismo de Estado, con un funcionario por cada cuatro obreros, o sea mucho más caro que las compañías de seguros; un socialismo que tiene por misión mantener a los que inspeccionan el trabajo de los demás y no permitir que nadie se convierta en capitalista, consolidando una sociedad de hombres sin iniciatva. Nos hallamos en pleno auge de la mediocridad.”* (*“Contestación a unas cartas”*, Ibid.).

28. Per reblar el clau d’aquesta permanent obsessió de Romano/Brunet per demostrar que sols el catolicisme estava en condicions de combatre amb eficàcia el comunisme, podem mostrar també la conclusió de l’article *“Los intelectuales y el comunismo”* del nº 592 d’ 11 de desembre de 1948: *“Hay que meterse en la cabeza que el comunismo es una reacción contra la indisciplina religiosa y social, un azote de Dios. Frente al rigor y disciplina de la vida cristiana se levanta el rigor y la disciplina de un mito colosal, antidivino y antihumano. El comunismo pretende destruir todas las jerarquías morales, intelectuales y sociales, llegar hasta el trono de Dios para entronizar al déspota. Los que no querían una fe han acabado por aceptar un mito y un látigo. Su fuerza es inmensa porque sus adeptos le obedecen ciegamente. Y mientras en sus filas no existe ‘handicap’ alguno, en las nuestras, son numerosos los que destruyen con la mano izquierda lo que la derecha pretende salvar”*(Ibid.).

29. Les posicions de Brunet en relació al tema de l’estat d’Israel estaran supeditades a aquesta concepció anticomunista, Brunet considerarà que la creació d’Israel afavoreix les posicions de la URSS de l’època a l’Orient Mitjà. Fins i tot deixarà traslluir una identificació entre judaisme i comunisme pròpia del franquisme, però també de l’arsenal d’arguments de l’antisemitisme tradicional, inclòs de l’antisemitisme nazi que afirma rebutjar.

30. Un altre element important en el discurs neoantisemita de Brunet/ Romano és la preocupació per la política dels USA. Seràn permanents les advertències sobre el pes del “lobby” jueu i dels cinc milions de vots jueus als USA. Dins d’aquest discurs hi jugarà un paper essencial l’atac permanent i furibund a la figura de Franklin D. Roosevelt. *“Un amigo nuestro, ciudadano norteamericano, no se cansaba de decirnos que el presidente Roosevelt era un demagogo, que la distancia nos engañaba y que le veríamos de cuerpo entero cuando no tuviese preocupaciones militares: ‘Si puede poner su lápiz sobre el mapa de Europa- añadía con frecuencia antes del desembarco de África- regalará medio continente a los soviets’. Debemos también a este amigo la advertencia de que el Departamento de Estado estaba lleno de filocomunistas, detalle que el cardenal Spellman confirmó en un artículo suyo y que motivó una primera depuración. Nuestro amigo, que es católico, había anunciado que si la camarilla rooseveltiana lograba imponerse, la paz sería muy dura para los países católicos tales como Polonia, Hungría, Austria e Italia. ¿Frente a los países católicos la ‘camarilla’- decía él- es siempre beligerante, y el tiempo me dará la razón”.* (*“La revisión del testamento de Roosevelt”*, nº 499, 8 de febrer de 1947).

31. La setmana següent prossegueix amb el tema dels filocomunistes infiltrats en el Departament d’Estat dels USA tot escalant un esglao retòric. De patir infiltració filocomunista, el Departament d’Estat passa, per a Brunet/Romano, a ser un *“de los grandes centros de conspiración del comunismo mundial...Enarbolando la bandera del antifascismo, los autores del complot no se proponían otra cosa que trabajar para la mayor gloria de los soviets, zapando los grandes centros de la resistencia anticomunista...”* (nº 500, 15 de febrer de 1947, *“Una depuración en Wáshington”*). Afortunadament el general Marshall, nou secretari del Departament, había arribat i havia començat la depuració: *“...Ha empezado el deshielo. Y ha empezado por el bloque más sólido y más peligroso: los restos del rooseveltismo.”* (Ibid) . Ja tenim l’amalgama perfecta: rooseveltisme, comunisme... només falten els jueus. En números següents, Brunet/Romano continúa retorçant el discurs. Són títols de la sèrie: *“Poncio Pilatos Roosevelt”* (nº 501, 22 de febrer de 1947); *“Sobre el libro de Mr. Bullit”* (nº 502, 1 de març de 1947); *“El caballo de Troya”* (nº 504, de 15 de març); *“El presidente Roosevelt en pijama”* (nº 506 de 29 de març); *“Un vistazo al libro de Elliot Roosevelt”* (nº 507 de 5 d’abril)...

176

32. Afortunadament per al nostre autor, el president Harry Truman hauria de pronunciar el seu famós discurs de Fulton, que serà rebut per **Destino** (nº 505) de forma exultant: Portada dedicada a Truman amb un article editorial d’Ignasi Agustí titulat: *“Posición reveladora”*. Santiago Nadal també comenta el discurs de Truman a la seva secció **“Hechos y figuras”**. Brunet/Romano escriurà un article esperançat i de títol revelador: *“¡Hasta aquí llegaron las aguas!”*. Posteriorment comentarà *“La doctrina Truman”* en el nº 516 de 16 de juny, seguint la sèrie a *“Contra el pesimismo”* (nº 518), *“Si los rojos hubieran ganado la guerra”* (nº 519), *“¿Cree usted en la tercera guerra?”* (nº 523) i *“Las posibilidades de la tercera guerra”* (nº 524)... per no seguir citant. Brunet/Romano està exultant: amb la liquidació de les restes del rooseveltisme, amb la nova situació de guerra freda, se sent com el peix a l’aigua. El seu catolicisme ultramontà podrà servir en el context internacional en la croada anticomunista. Cal situar la funcionalitat del seu discurs antisemita reciclat en aquest nou context, i en el seu convenciment de l’existència d’una conxorxa jueu-comunista.

L’antisemitisme reciclat després de la derrota nazi i en el nou context de la “guerra freda”

33. En aquest treball hem reseguit principalment el pensament de Romano sobre el tema de la creació de l’estat d’Israel i, en general, sobre la qüestió dels jueus i del sionisme. El tema té interès donat que dins de Destino, Romano gaudia d’un prestigi com a coneixedor del tema.

Com a prova d'aquest prestigi podem citar un article de Carlos Sentís publicat en el nº 521 de Destino corresponent a 12 de juliol de 1947 titulat "*Cleopatra de larga nariz*", que té forma de carta de Sentís desde París on era corresponsal, a Manuel Brunet a Figueres, el seu lloc de residència. En la introducció de la carta diu Sentís. *"...Puede ocurrir bastante a menudo que, al escribir según qué artículos piense yo en mi admirado Manuel Brunet, monumento vivo del periodismo de nuestro país. ¿Puedo escribir, por ejemplo, algo que atañe a la cuestión judía, sin evocar en mi mente las primeras grandes explicaciones que sobre este tema – como sobre tantos otros- me dió años atrás Manuel Brunet?... Por el placer de conversar, aunque fuese a distancia, sobre un tema cuyo conocedor máximo quizá sea Manuel Brunet, hace unos días le mandé a "Romano", desde París una carta que... reproduzco para nuestros comunes lectores de Destino"*.

34. La carta mencionada explica que Sentís s'havia trobat als Camps Elisis amb la comitiva d' Ernest Bevin, fortament custodiada per por a manifestacions franceses o a atemptats de l'Stern,. *"... el movimiento judío internacional las ha tomado con Bevin, con una ferocidad cada día redoblada. Lo tienen, como tu sabes, asaeteado por todas partes, como a un San Sebastián..."*. La "*Cleopatra de larga nariz*" (Sentís no estalvia el detall antisemític del nas) era Betty Knout, que segons l'articulista era la cap de l'Stern a Europa (una mica estrany amb 21 anys) i que fou detinguda en aquells dies a la frontera belga, autora de la tramesa d'una carta-bomba a Bevin, i de la bomba no esclatada en el Colonial Office de Londres, l'any 1946. Bé, l'article de Sentís és poc transcendent, però té la virtut d'informar-nos d'una qüestió que ens interessa: Brunet- Romano era reputat, a l'alçada de juliol del 47, com a màxim coneixedor de la qüestió jueva entre els col.laboradors de Destino. Veurem que no trigarà a sortir un altre col.laborador de Destino que li disputarà (amb èxit) l'estatus de coneixedor de l'Orient Mitjà... Però ja hi arribarem.

35. Tots els articles de Romano sobre la qüestió jueva es publiquen a la seva secció "*El mundo y la política*". El primer de la sèrie es "*Hacia el reparto de Palestina*" corresponent a 2 de febrer del 47 i al nº 498. Compara la proposta anglesa de partir Palestina en dues zones amb el judici de Salomó. Després de fer demostració de sabers bíblics, desaprova la divisió del territori i es recolza en arguments expressats per l'Irgun a la Agencia Reuter. Després de repasar tots els inconvenients d'aquesta partició, arriba a una conclusió que serà un dels pilars del seu discurs: la denúncia de la Declaració Balfour i dels *"fabricantes de humo ingleses y americanos"*. I també a una altra conclusió aparentment pro-sionista: *"La cuestión sionista sólo ofrece dos soluciones, no diremos satisfactorias, pero sí definitivas: conceder a los judíos lo que se les ha prometido o aplastarles hitlerianamente. Pretender contentarles con ilusiones y engañarles como a chinos es una fantasía destinada a dar mucho juego y a crear problemas muy superiores al que se trata de resolver"*. Tindrem ocasió de comprovar que Romano considera més interessant la segona proposta (esclafar els jueus "hitlerianament") que la primera (concedir-los allò que s'els havia promés).

36. Romano comptava en el seu arsenal conceptual sobre la qüestió jueva amb tota una sèrie de conceptes procedents del món catòlic integrista i de l' Action Française. Els veurem aparèixer al llarg dels seus articles. Tenim, però, ocasió de fer-ne un bon repàs a l'article "*La eterna historia de Israel*" publicat el 5 de juliol del 47(Nº 520). Es tracta de la recensió de "*Historia de Israel*" de Giuseppe Ricciotti , publicada a Barcelona per l'editor Luis Miracle. Partint de la concepció que els pobles tenen un destí manifest i condemnat a repetir-se reiteradament i sense remissió, l'autor s'explaia en els seus prejudicis: *"Historia de éxodos y de asesinatos en masa, de revoluciones, guerras civiles y guerras internacionales. A pesar de sus excepcionales dotes de inteligencia, ese pueblo no supo conservar su unidad, y con frecuencia*

se entregó a toda clase de excesos extremistas tanto en política interior como exterior.... La historia contemporánea es una ilustración magnífica de la historia del pueblo judío. El terrorismo de los sionistas actuales tiene numerosos precedentes, que el lector encontrará en la obra de Ricciotti. Los agitadores y las sublevaciones han sido frecuentes en Israel... Al leer estas cosas, es imposible no pensar en el fanatismo y la falta de sentido político de los extremistas del actual sionismo. Pero ahora Inglaterra no desempeña ya el papel de Roma. El enemigo de Sión, el que puede aplastar un día al sionismo, son los árabes. No es probable que Inglaterra responda nunca con una guerra de exterminio. La verdadera lucha, cuando estalle, será entre judíos y árabes. Entonces los judíos de Palestina pueden ver repetidos los desastres de los años 70 y 135?. Los últimos capítulos de la obra de Ricciotti no permiten esperar que los judíos sean capaces de cambiar de táctica. Las sublevaciones, el terrorismo y los golpes por sorpresa serán siempre el arma preferida de sus agitadores. La eterna historia de Israel continúa". Tot plegat, tòpics de l'antisemitisme que veurem desfilar al llarg dels diferents articles que comentarem.

37. El 28 d'agost del mateix any (n° 527), veurem dues novetats importants al seu article "*Aspectos del problema de Palestina*". D'una banda, l'article és una crida encesa (i esperançada) a la rebelió àrab: "*Realmente los árabes de Palestina han de estar hasta la coronilla de la agitación judía... ¿Estamos en vísperas de un levantamiento del Islám?... A partir de las ejecuciones de San Juan de Acre, la lucha entre judíos e ingleses ha recrudecido en violencia, hasta el extremo de que los árabes han creído llegado el momento de castigar a los ingleses por haber creado el conflicto de Palestina, entregando el país a los judíos y a éstos por invadirlo.*". En contrast amb aquesta oberta presa de partit, Romano denuncia la incongruència dels anglesos que acusen com a terroristes als jueus, després de l'atemptat contra dos sargents de l'exèrcit britànic, tot reconeixent-los la condició de lluitadors. Aquest fet serà adduït per part de Romano com a prova de no ser antisemita durant la polèmica d'agost-setembre de l'any següent amb membres de la comunitat hebrea de Barcelona.

178

38. Al n° 534 d'11 d'octubre publica un article doble, titulat també doblement: "*Colonas judías*" i "*Causas del fracaso inglés en Palestina*". Hi tracta dos temes diferents, encara que interrelacionats: el tema de la proposta de Romano sobre la creació de colònies jueves fora de Palestina i la crítica de la política anglesa a Palestina. Les colònies jueves foren una efímera proposta, no sabem si original de Romano o bé inspirada en algun altre autor, per a resoldre el problema de Palestina. Es tractava de crear colònies costaneres per la Mediterrània, amb capital a Tel-Aviv, similars a les colònies gregues, fenícies o venecianes, que permetrien viabilitzar la pressió demogràfica jueva a que estava sotmesa Palestina en aquell moment. Però per a donar viabilitat a tal proposta calia estar previnguts davant la possibilitat de la conxorxa "*Debería garantizarse que las colonias hebreas no fuesen ideológicamente ni militarmente cabezas de puente del comunismo ni de nadie. Bastarían diez años para concentrar en esas colonias a muchos más judíos que los que se han instalado en Palestina desde la declaración Balfour hasta ahora. Podrían esas colonias ser verdaderos emporios de riqueza y oasis de paz, a condición de que los judíos supieran preservarlas, refugiándose en la más estricta neutralidad*".

39. Sobre les causes del fracàs anglès a Palestina, es fa resó de la carta d'un lector que li demana explicacions sobre la defensa dels interessos cristians a "Terra Santa". El lector li envia un article d'un diari de Santiago en que es parla del paper de les creuades i de la cavalleria medieval en el tema de Palestina. Romano caracteritza com a ben intencionat l'article però desenfocat i fora de la realitat de l'època. Romano concebeix que l'enfrontament entre àrabs i jueus és producte del fracàs de la "*nació cristiana*". La culpa d'aquest fracàs és de la declaració Balfour i del fet que Anglaterra s'hagués compromès amb els sionistes. "*La afición del pueblo*

inglés a la lectura de la Biblia abonaba el sentimentalismo de considerar a los judíos como una reliquia arqueológica. Y con este apoyo a los judíos, el protestantismo británico pretendía dar una lección al catolicismo"... "El 'handicap' religioso de la Inglaterra en Palestina ha sido su protestantismo... su 'handicap' político ha sido la declaración Balfour. El total de esos 'handicaps' ha sido el fracaso de una nación cristiana, es naturalísimo que en la lucha entre árabes y judíos, lucha de carácter territorial y no religioso, no quede otro recurso que el de disimular este fracaso. Por muy doloroso que sea reconocerlo, el experimento de colocar a Palestina en manos de una nación cristiana se ha hecho ya sin ningún éxito.... sin este fracaso no lucharían ahora los árabes y judíos".

40. En el número que segueix a la creació de l'estat d'Israel (14 de maig de 1948) publica l'article "*¡Otra vez Israel!*" (22 de maig; nº 563). Es natural que el tema mereixi un editorial, titulat "Complicación funesta" signat per C.L. junt amb l' article de Romano. L'article està dividit en quatre parts. En la primera Romano s'extén en consideracions sobre el caràcter i el destí del poble d'Israel. Usa els tòpics antisemites usuals en el catolicisme ultramontà. En la segona part es refereix a la viabilitat de l'estat d'Israel des del punt de vista de la geopolítica tripolar (Gran Bretanya, USA, URSS) del moment. A la tercera part, fa referència a la viabilitat d'Israel a partir de factors interns i de l'enfrontament amb els àrabs. L'última part fa referència al paper de la Gran Bretanya, per acabar recordant un altre tòpic de vell arsenal: el caràcter "*deicida*" del poble hebreu.

La polèmica amb la comunitat hebrea de Barcelona

41. Aquesta línia d'antisemitisme de vol ras i d'intents frustrats de reciclatge de conceptes es veu truncada de cop per un article les conseqüències del qual no seran mesurades per Romano.

42. El 17 de juliol de 1948, en el número 571, dins la seva secció setmanal publica "*El segundo acto de la guerra de Palestina.*". El dia 9 de juliol havia acabat la treva negociada pel compte Bernadotte per la posició àrab de no voler-la perllongar. Romano explica els motius dels àrabs de la següent manera: "*La tregua... se ha demostrado que ha servido para enviar oleadas de gente a Israel y para facilitarle armamento. Con una prórroga de treinta días, Israel habría aumentado sus efectivos militares y su material bélico en proporciones aún más importantes. La tregua, por consiguiente, creaba una situación desigual que perjudicaba sólo a los árabes. Aplicarles ahora las sanciones porque no se han resignado a perder una situación de superioridad militar sería algo monstruoso.*" Romano fa aparèixer aquí els seu habitual tò anti-ONU, tot transformant aquest organisme en allò pitjor del seu imaginari: una criatura antirooseveltina: "*Que la ONU no sirve para nada, es cosa sabida; pero que se dedique a fomentar la guerra, sería una digna corona para el monstruo rooseveltiano*" (ibid.). La treva era, segons Romano: "*un cuento judío*".

43. La persistència dels conceptes antisemites, es notable: ONU, Roosevelt i jueus en conxorxa. Sols hi faltaven els comunistes: "*Al fin y al cabo el noventa por ciento de cada cien judios son filobolcheviques y nos ahorcarían a todos muy gustosamente. Hemos defendido a los judios cuando Hitler los asesinaba, hemos hecho resaltar que con la declaración Balfour han sido engañados; pero imponer sanciones a los estados árabes sería una judiada. Siempre les ha sido difícil a los judios atesorar simpatías*"(ibid.).

44. *Front a aquest estat de coses*, Romano lamenta la manca d'unitat de comandament dels àrabs: “Solo un pensamiento político y la unidad de mando pueden hacer el milagro que el rey Abdullah vea la unificación de Palestina y Transjordania por obra y gracia del rey de Egipto. Si las operaciones militares prosiguen tímidamente habrá que pensar que hay divergencias en la Liga Árabe. Una guerra lenta permitiría a los judíos recibir grandes cantidades de armamento. Toda la judería internacional tomará a pecho el asunto. Si la Liga Árabe logra echar a los judíos al mar se evaporarán las sanciones, y entonces – suponiendo que Tel Aviv quedara en pie- podría negociarse dar una autonomía a la ciudad.”(ibid.).

45. Romano rebla el clau amb l’afirmació que l’estat d’Israel es incompatible amb la pau: “Mientras exista un Estado de Israel con una ambición territorial que divida el país como un tablero de ajedrez, no habrá paz en Tierra Santa ni con ONU, ni sin ONU. Y francamente, a pesar de todo el sentimentalismo arqueológico que puedan inspirar los judíos, siempre será oportuno distinguir entre Israel y el moderno Estado de Israel”(ibid.). Les conseqüències de l’article no trigaran a deixar-se sentir.

46. Durant el mes de juliol i agost del 48, diversos membres de la comunitat jueva de Barcelona envien cartes a Romano i al director de Destino protestant pels continguts d’aquest article. Aquestes protestes sorprenen Romano i originen dues respostes (Nº 577 i 578) i una postil·la (nº 581) que si bé no convencen, si que tenen la virtut d’informar-nos sobre les dificultats del discurs feixista espanyol en la segona meitat dels anys quaranta per a adaptar-se a la nova realitat internacional. Resaltem en primer lloc que no podem consultar el text de les cartes dels jueus, donat que Destino no les publica. Només podem accedir a les cites que en fa Romano en els seus articles. Les regles del debat no eren gaire igualitàries.

47. La primera resposta de Romano es produeix el 28 d’agost, en el nº 577. Es titula: “*Contestación abierta a los judíos*”. Tot negant ésser antisemita i afirmant haver defensat els jueus davant el crims de Hitler, justifica la seva afirmació de que el 90% dels jueus són filocomunistes, negada per un dels seus interlocutors, amb arguments evangèlics sobre la persistent apostasia mostrada pels jueus: Davant la realitat que la majoria dels jueus no eren comunistes afirma: “*El comunismo podrá no interesar a los judíos, pero si la subversión. Al corromperse entre los hebreos la noción del mesianismo las derivaciones han sido nefastas. Vacilando eternamente ‘entre dos pensamientos’, según frase de Elías, el mismo pueblo que tuvo el inmenso honor de dar al mundo el Mesías ha tratado de desvirtuar ese honor, convirtiéndose en el pueblo típico del ‘signo de contradicción’. .. De la cumbre del Sinai al altar del becerro de oro no hay una distancia de mil metros a vuelo de pájaro. El corazón de Israel osciló siempre entre Jahvé y los Baales...*”.

48. La desgracia d’Israel és doncs aquest esperit de contradicció que condemna els jueus a la desolació. Aquí es reproduïx un element permanent de l’imaginari de Romano: el principal enemic dels jueus són els mateixos jueus. Ara, aquesta maledicció es reproduïx en el filocomunisme del 90 % del jueus, malgrat l’evidència empírica que els comunistes eren minoria ínfima entre ells, Romano s’aferra a la seva obsessió: “*Habrà pocos bolcheviques teóricos entre los judíos pero hay muchos bolcheviques prácticos, innumerables partidarios de un revolucionarismo subversivo que es la única forma de mesianismo que comprende hoy este pueblo*” (ibid.). El tò s’eleva quan atribueix a la traïció jueva l’entrada dels àrabs a Espanya en el segle VIII. És, recordem-ho, un tema recurrent en el “pensament” feixista espanyol, junt amb la conxorxa “Judeomasónica y comunista” internacional, com podem llegir a continuació: “*Y la reciente conspiración contra España fraguada en Nueva York, ¿no es señores K. y J.A. un complot judío? Es tan absurdo todo lo que ocurrió durante este complot que resulta imposible*

no llegar a la conclusión de que la mano de Israel – mano oculta, mano negra- obedeciendo a tenebrosos designios proponíase hacer de nuestra patria un foco de subversión.”(ibid.). Tal sembla com si el fet inesperat de rebre respostes a les seves lucubracions disparés els mecanismes mentals ocults de Romano fins a destapar tota la parafernàlia de l’antisemitisme més rònc.

49. La qüestió es que: *“El judaismo tiende instintivamente a propagar la agitación y el frenesí que devoran al judío errante. Todo obedece a fuerzas oscuras que probablemente los cristianos comprendemos mejor que los judíos de raza y religión. Pero a veces Israel también se equivoca y los trastornos que él provoca se le convierten en hecatombes” (ibid.).* La gravetat de la frase no pot ocultar-se a ningú que recordi que no havien passat encara tres anys d’Auschwitz i la Shoah. Encara que no queda clar si la hecatombe provocada pels propis jueus a que al·ludeix és l’holocaust nazi o bé la desitjada (en l’article del nº 571) victòria àrab fins a tirar els jueus al mar. En aquest context, l’autocrítica sobre l’ús de la expressió “judiada” o el desig final de “continuar el diàleg” no aconsegueixen esvaïr el tuf antisemita que envaeix el lector després llegir el text.

50. Romano estava desfermat. Ja havia anunciat que no tenia prou espai en un article i que volia continuar “dialogant” amb els jueus. Així que, lluny de publicar les cartes a la secció de “Cartes al director”, torna a la càrrega set dies després, el 4 de setembre, publicant una “Segunda carta abierta a los judíos”, en el número 578. El tó baixa una mica en aquest segon article encara que les tesis mantingudes són bàsicament les de l’arsenal antisemita tradicional que Brunet no aconsegueix reciclar en aquests anys. Nega que els hebreus tinguin dret a la sobirania pel fet que hagin comprat terres als àrabs, després de citar en extens uns paràrrafs de la carta del “señor K” i del “señor J.A.” en que els jueus al·ludeixen al treball realitzat pels jueus transformant el desert “en las provincias más fértiles de Palestina”. La resposta de Romano és contundent: *“Reconocemos a los judíos el derecho de afirmar su personalidad y eso lo hemos dicho también mil veces. Pero lo extravagante es que comprando las fincas de una región, pueda aspirarse también a los derechos de soberanía... Lo que ocurrió en Palestina – y sobre esto hemos insistido otras veces- es que Inglaterra, alimentando el absurdo de la Declaración Balfour y del Hogar Nacional Judío, permitió que durante su mandato los sionistas trastornaran la realidad del país.”.* Més endavant, extranyament en un anticomunista com Romano, descobrim que el dret de propietat no es absolut: *“Que los propietarios árabes traicionaron a su país es indudable; pero los derechos de propiedad tienen sus límites. Y que sepamos, un país no es de los propietarios. En los Estados Unidos hay cinco millones de judíos, muchos de los cuales deben de ser propietarios. ¿Por qué no intentan establecer allí un Estado sionista?”(ibid.).*

51. Retorna al seu argument predilecte: els jueus son la principal causa de la perdició dels jueus: *“Este estado de Israel que tanto entusiasmo a los sionistas, será, entre guerras y treguas, el degolladero de los judíos”(ibid.),* per acabar reafirmant els seus coneguts arguments sobre la tendència dels jueus a muntar-se finals numantins: *“Tienen ustedes una extraordinaria afición al numantinismo. Ya el profeta Jeremías lamentaba el catastrofismo de sus compatriotas. Ahora le acusarían ustedes de colaboracionista, pero hizo más él a favor de su patria que todos los emigrados”(ibid.).* Més endavant, i front a la afirmació del “señor K” de que *“Los intentos de arruinarlos, en los últimos mil ochocientos años, siempre han venido de fuera. Y para terminar con ellos nos agarramos a este trozo de tierra que se llama Israel y antes de capitular – pero no se alegra estamos muy lejos de ello- iríamos por el camino de Numancia” (ibid.),* Romano dona un altre gir de cargol de la seva coneguda teoria: *“... no es exacto, como supone el seños K., que durante dieciocho o diecinueve siglos los intentos de arruinar a Israel hayan venido siempre de fuera. No, señor K.: la historia de su patria demuestra que casi siempre han*

venido de dentro. Lea usted su Biblia, y lea 'Las guerras de los Judíos', de Flavio Josefo. Su pueblo ha sido un mal administrador de su propio patrimonio espiritual y político. La unidad nacional fue casi un sueño. Las conquistas de David, que logró dar unas buenas fronteras a su patria, fueron efímeras. A la muerte de su hijo Salomón, la unidad nacional había terminado y la Tierra Prometida era dividida en dos reinos: Judá e Israel. Ya entonces vacilaba este pueblo entre dos pensamientos, entre Javhé y Baal, entre derechas e izquierdas. Y la izquierda, los del todo o nada, propagaban con una irresponsabilidad que ahora nos sorprende, el cisma y el separatismo samaritano" (ibid.). Per a Brunet/Romano, l'esquerra té així una existència que es remunta als temps bíblics i s'inspira també en Baal.

52. Acaba Romano afirmant que altres jueus li escribiren quan enuncia la seva teoria de les colònies jueves esparces per la Mediterrània i amb capital a Tel Aviv, com a alternativa a la creació de l'Estat d'Israel (nº 534), tot mostrant-li el seu acord amb aquella proposta. *"Cualquier camino habría sido preferible al de ambicionar una tierra que ya no pertenece a Israel. Pero el sionismo parece sentir la atracción de la catástrofe. Una Numancia es respetabilísima, señor K, pero jugar a Numancia puede ser insensato"* (ibid.).

53. La cosa semblava haber-se acabat aquí però Romano no en tenia prou, tres setmanes després, el 25 de setembre torna a la càrrega en el nº 581 amb l'article *"Ecce iterum Israel!"*. Algú fa a mans de Romano un butlletí informatiu sionista, difós aquells dies, entre la comunitat hebrea a Barcelona. Romano, reproduïx parts d'aquest butlletí en la seva secció. Primer mostra que la treva aconseguida pel compte Bernadotte era una treva- trampa: *"Nótese también la declaración de que 'la balanza de fuerza se ha inclinado a favor de la judios desde la tregua', y que 'desde la primera tregua, el 2 de junio, Israel ha podido hacerse con armamento pesado, municiones y aviación'"*.

54. Continúa citant notícies sobre la preparació militar de l'Hagannah, sobre els diners dels jueus i sobre el seu objectiu de conquerir *"toda Palestina y Transjordania"* (ibid.). Segueix citant un discurs del ministre israelià d'Inmigració Moshe Shapira, pronunciat el 10 d'agost del 48, explicant la política d'estímul a l'emigració per part del govern d'Israel. Front tot això, Romano desvenia l'espasa flamígera i recorda a Shapiro que el 10 d'agost de l'any 70, les tropes de l'emperador Tito incendiaren el Temple. Per a concloure en tons apocalítics: *"Nunca hemos negado patriotismo y valor a los hebreos pero en todas las épocas ha habido en Israel partidos de fanáticos, minorías como el Stern, que han conseguido arruinar el país. Al constituirse el Estado de Israel escribimos que la plaga del país habían sido siempre los partidos extremistas y la idea de jugar a alianzas y contraalianzas con las grandes potencias. El final de la gestión de aquellos politicastro era siempre el mismo: el pueblo era conducido, vencido y encadenado un día a Babilonia, más tarde a Roma...El asesinato del conde Bernadotte ha demostrado que Israel es un polvorín. Y este polvorín está en el Mediterráneo. Debe ser ciertamente consolador poder llorar de emoción desde Nueva York, Barcelona o Ámsterdam ante las conquistas de Israel en la Tierra Prometida. Pero en estos asuntos el sentimentalismo debe ser considerado como el enemigo número uno. Todo este llanto y aquellas bravatas han de dar amargo fruto. La opinión pública asocia ya el nombre de Israel con el de un inevitable estallido o el de varios estallidos, como en tiempos de la caída definitiva del judaísmo"* (ibid.).

55. Malgrat la rotunditat i el seu estil sentenciós, aquest article es transforma en el cant del cigne. Romano ja no tornarà a parlar sobre la política a l'Orient Mitjà fins ben avançat setembre i desembre de 49 i només per a referir-se a la defensa de la proposta papal d'internacionalització dels Sants Llocs. Les diatribes contra la tendència jueva al desastre i al numantinisme, la

confiança indisimulada en que els exèrcits àrabs portaran els jueus a l'excorxador, o bé els tiraran al mar, donen pas al silenci. No podem valorar si els seus excessos verbals, la sinceritat violenta amb que destapa el seu antisemitisme més rònc, varen recomanar a la redacció de *Destino* de substituir-lo en tant que "especialista" del tema. O bé, si la polèmica amb la comunitat jueva de Barcelona el va induir a la reflexió i al silenci. El cert és que la seva secció "*El Mundo y la política*" segueix publicant-se durant l'any 1949 però el tema d'Israel ja no hi apareixerà amb la rotunditat i l'interès mostrat durant els anys 47 i 48, i que temes d'Orient Mitjà seran progressivament tocats per Juan Ramón Masoliver que els hi donarà un toc menys teològic, més sistemàtic en la informació y, sobretot molt més realista.

56. L'*alter ego* de Romano, en Manuel Brunet ens donarà mostra però que el seu pensament de fons sobre els jueus, malgrat el silenci o la reflexió, romanía incògnit. En el número extra de Nadal del mateix any (nº 594) publica un article de caire teològic-nadalenc titulat "*El escándalo de Belén*", en que s'insisteix en la incapacitat jueva per a entendre Jesús i en el caràcter interessat dels hebreus: "*Toda la vida de Jesús hará juego con este Belén y constituirá a través de los siglos algo incomprensible para Israel. Un Mesías pobre que no tenía donde reclinar su cabeza debía fracasar forzosamente en opinión del pueblo judío. Y aunque en un momento de entusiasmo la multitud intentara proclamarle rey después de la multiplicación de los panes, en realidad la predicación en Galilea fue un fracaso que motivó por parte de Jesús la maldición de Corazaín y Betsaida y de Cafarnaum, su ciudad. Fue un fracaso también la predicación en Judea a pesar de la resurrección de Lázaro y del efímero triunfo del día de Ramos. Lo que Israel deseaba de su Mesías era un triunfo político substancial. La petición que hizo a Jesús la madre de los 'hijos del trueno', San Jaime y San Juan, de que reservara para sus hijos dos altos cargos, indica claramente que lo que esperaba el pueblo de su Cristo era una gran aventura política*". O sigui, a l'alçada de Nadal de 1948 Brunet continuava considerant als jueus com a poble incapaç de comprendre Jesús, com a gent només interessada en els diners i com a somiadors d'un Mesies que els havia d'alliberar en la Terra.

183

El recanvi: Juan Ramón Masoliver

57. Tal sembla doncs que serà Juan Ramón Masoliver qui agafarà el relleu de Brunet/Romano en els temes d'Orient Mitjà a la revista. Si més no, aquesta és la realitat de les planes de **Destino**. Per a valorar si això és una decisió adoptada per la direcció periodística de la revista, o bé senzillament el resultat del desenvolupament dels fets, caldria una investigació més profunda. Però qui era Juan ramón Masoliver?

58. Llegim a l'Enciclopèdia Catalana: **Masoliver Martínez, Joan** (sic) **Ramón**.- (Zaragoza 1910). Escriptor. Es llicencià en dret i en lletres a Barcelona. Fundador amb P. Grases i altres de la revista d'avantguarda "*Hèlix*" (1929), conegué Breton a París i intervingué a Catalunya en l'expansió del surrealisme (és cosí de Luis Buñuel). Fou lector de castellà i català a Gènova (1932), col·laborà en la premsa italiana i fou corresponsal de "*La Vanguardia*" i "*El Sol*". Escriví a "*Ginesta*" i "*Mirador*". I ajudà Ezra Pound en el suplement literari "*Il Mare*". Evaquat per la Generalitat el 36, fou un dels organitzadors dels serveis de propaganda del govern de Burgos. Entrà a Barcelona el 1939, però ben aviat dimití els càrrecs polítics i es dedicà al periodisme, com a corresponsal a Itàlia i com a redactor literari de "*La Vanguardia*", començà la sèrie "*Poesía en la mano*" i dirigí "*Entregas de Poesía*" (1951-55). Publicà una "*Guía de Roma e itinerarios de Itàlia*" (1950).

59. Ignasi Riera li concedeix l'honor de figurar entre les vint biografies de “catalans exemplars”, destacant-lo així del gruix de cent biografies de “catalans de Franco” de menor importància reportats en el seu llibre (Riera, 1998). Morí a Montcada i Reixac el 1997. Sabem també que un cop fugit de Barcelona i arribat al bàndol nacional formà part de terç de Nostra Senyora de Montserrat, i des de Sant Sebastià, formà part de L'Ufficio Stampa Propaganda Italo Spagnola i que dirigirà la “Oficina de Ocupación y Avance”, a la qual pertanyia la redacció de Destino. Amb l'ocupació de Barcelona, la seva feina és d'ocupació cultural: reorganització de l'Ateneu Barcelonés (salvant-lo de la destrucció com a entitat però cooptant-lo per a el Nuevo Estado i “ocupant-lo” amb a els seus amics). S'encarregà de la Oficina Provincial de Propaganda per designació de Dionisio Ridruejo (cap estatal del servei). Nomenà a l'antic director de destino, Igansi Agustí com a responsable de propaganda de FET. La feina de Masoliver en l'ocupació ideològica de Catalunya fou prou important: el març del 39 (dos mesos després de l'entrada) organitza el “Festival de las Regiones de España”, posà en marxa el “Palacio de la Música”, la primera Fiesta del Libro, amb el cicle de conferències sobre Cervantes i, per suposat, ajudà a la posta en marxa de **Destino**. Fins que deixà l'activitat política, que no les conviccions, i se'n tornà a Itàlia.

60. Els seus viatges per L'Orient Mitjà, en qualitat de corresponsal de La Vanguardia li faciliten els coneixements i els contactes com per a alimentar una secció tan rica i ambiciosa de plantejament com la que inaugura el 5 de juny de 1948, en el nº 565 de **Destino** amb el títol “Ocios del viaje. El tablado de Oriente Medio”. La data d'inici és significativa: el 14 de maig anterior s'havia proclamat el nou Estat d' Israel. Destino dedica força atenció al tema des de principis de maig: fotografies de portada en els números 560, 561 i 572, editorials en els números 563 i 564, articles de Romano en el 563 i 571... de manera que el 5 de juny s'inicia una secció en que apareixeran els principals personatges del drama.

61. El plantejament erudit, sistemàtic i coneixedor a fons del tema, obeeix a un criteri molt determinat: són les èlits qui escriuen la història, no pas la societat civil (“la masa”): *“Cuando uno lo ve bajo este prisma, no es raro desdeñar el espectáculo de la masa para concentrar la atención en el reducido grupo de personajes. Es difícil que el Medio Oriente no se le antoje un tablado gigantesco, sobre el cual evolucionan los antedichos, unos por fuerza propia, los más escondiendo malamente el hilo que gobierna sus movimientos... Por eso, antes de plantear el drama de Oriente Medio no parece inútil pasar revista a los personajes del mismo.”* Això fins a arribar a despreciar la importància del context social i polític: *“Acaso al llegar a alguno de ellos me entretenga en evocar el ambiente. Será rara vez; porque los personajes tienen suficiente contextura y es la pieza que representan lo bastante dramática y humana, para que – al igual que en el teatro de Shakespeare –sean casi desdeñables las acotaciones de lugar”* (ibid.).

62. Així veurem desfilar personatges com Abdallah de Transjordània (que significativament inicia la sèrie en el nº 566); John B. Gubb Pasha (el “Segundo Lawrence, nº 567); “SAR el emir Abdel Illah, jefe de la casa Hashemita, hijo de Alí, rey del Hedyaz y nieto de Hussein” (nº 572); Nun es-Said, oficial de l'exèrcit turc fundador de l'estat d'Iraq, qui amb d'altres oficials oferí el tron a Feissal quan aquest abandonà el tron de Siria, durant molt de temps fou president del govern d'Iraq i conseller del rei (nº 573); Sultán Bajd el Atrash, líder en aquells moments dels drusos del Líban (nº 574); el president del Líban, Beshara el Juri (nº 576); Ismet İnönü, president de la república turca (nº 581); *“Su Majestad Imperial Mohamed Riza Sha Pohlevi, Sha-in-Shah, es decir Rey de reyes y Emperador de Persia”* (nº 582); *“S.W. el Rey Abdel Aziz ibn Abd er-Rahman el Feisal el Seúd, imán de los wahabitas y primer rey de la Arabia Seudí y Guardián de las Ciudades santas de La Meca y Medina...”*(nº 585); *“S.M. Faruk I, Rey de*

Egipto, Soberano de Nubia, Kordojan y Dar For...”(n° 587); tota una sèrie de personatges menors sota el rètol “*Príncipes de arena*”, presentats tots junts en un sol article donat que: “*Tengo que echarlos en un rebullo porque treinta y siete personajes son demasiados. Además no son personajes sino personajillos, por mucha ropa de seda que traigan, y sables incrustados de oro, y aunque gasten sobrada altanería*”; “*El Seyed sir Abder Rahman el Mahdi Bajà nació sesenta y tantos años bajo el pleno triunfo de su padre Mohamed Ahmed, el famoso Mahdi que tuvo en jaque a egipcios e ingleses y por mano de quien cayó el no menos célebre general Gordon*”(n° 589); el n° 590 es dedica no a un personatge sinó a un element contextual: “*El Canal*” de Suez, traïnt així les intencions primeres de la sèrie; “*S.E. el sirdar Ali Abder Rahman Azzam Bajá, secretario geenal nato y hasta ahora permanente de la Liga Arabe...*”(n° 593); “*El Hach Amin Efendi el Husseini, gran Mufti de Jerusalem...*”(n° 597).

63. Amb excepció del Muftí de Jerusalem, la biografia del qual apareix el 5 de febrer del 49, tots els personatges apareguts en el 48 son àrabs o bé de l'àmbit islàmic. El tò emprat en la descripció, (com hem pogut intuir pel resum fet més amunt) és una mica irònic, condescendent. L'article comença sempre per un “lid” presentant el personatge, amb tots els seus títols i càrrecs, amb pompa oriental, rifant-se'n amb distància occidental i intel·lectual. De tota manera, l'interès per aquests personatges de l'àmbit islàmic sembla reflexar l'ambivalència de sentiments i opinions de Destino i del propi Masoliver: durant 1948, es mantenen, cada cop més febles, les esperances que els àrabs vencerien.

64. 1949 s'obrirà amb d'altres horitzonts: Isarel s'ha consolidat. Els comentaris antisemítics de Brunet/ Romano han desaparegut. **Destino** tracta el tema sols a través de la ploma de Masoliver. Un article en en n° 600 (5 de febrer de 1949) en que resumeix una entrevista mantinguda amb Peral de Acosta, un español amic seu que retorna a Barcelona “*después de varios meses de residencia por las tierras de Abdallah*”. Explica la derrota d'Egipte, del Liban del Muftí tancat dins la franja de Gaza. Només Abdallah ha mantingut les posicions en la seva zona (Jerusalem i entorns). El resum és desolador per a les armes àrabs: “*Si se hecha una mirada sobre el mapa puede apreciarse que las posiciones árabes no cubren, ni con mucho, lo que la ONU les reconocía en Palestina. Es decir que las armas judías ocupan un territorio que rebasa el establecido para el naciente Estado de Israel. Y todavía que lo ocupado en el sector árabe ha sido por obra de Abdallah de Transjordania y sus amigos los británicos*”(ibid.). Tot plegat crida al realisme i a resituar-se. Sense deixar de banda el seu recolzament i el de **Destino** a Abdullah de Transjordània, cal reconèixer la nova realitat.

65. A això es dedicaran el quatre següents números de **Destino**, pertanyents a la segona quinzena de febrer i a la primera i tercera setmanes de març: a presentar les principals figures de l' estat d'Israel. Articles de Masoliver en la seva secció il·lustrats amb fotos, sempre amb peus de foto incisius. Comença la sèrie de quatre per : “*El DR. Chaim Weizmann, Presidente de Erets Yisrael, el Estado hebraico surgido en Palestina...*”(n° 602); segueix per “*David Ben Gurión, secretario general del Histadrut, presidente de la Agencia Judía y de la Organización Sionista Mundial, ostenta la jefatura del gobierno de Israel desde la fundación del Estado, cúmplase ahora nueve meses.*”(n° 603); “*Moshé Shertok, ministro de Asuntos Extranjeros de Israel...*”(n°604) i, finalment, “*Judah León Magnes, Ph. D., president de la Universitat hebrea de Jerusalem*”(n° 606). El realisme polític s'ha imposat. Israel no es mira amb simpatia però han desaparegut les profecies de Brunet/Romano sobre la pròxima autodestrucció dels jueus per obra del seu mesianisme mal entés, de la seva capacitat de dividir-se infinitament i del seu extremisme numantí, al marge del seu filocomunisme gairebé genètic. Masoliver obre, encara

que sigui amb reticències i dubtes, un nou discurs que trenca amb el discurs neoantisemita de Romano, incapaç d'adaptar-se al nou cicle polític de la “guerra freda” en que Occident haurà d'acceptar el liderat dels USA.

66. Ni Masoliver, ni Brunet/Romano ni, en general, **Destino** tractaran més el tema d'Orient Mitjà durant 1949, si no és per a defensar la política vaticana d'internacionalització de Jerusalem, que tractaré en el capítol següent, o bé per a un episodi rocambolesc que una amant de “*vivere pericolosamente*” ens explica amb fruïció en el nº 623 corresponent a 16 de juliol de 1949. Val la pena aturar-se un moment en aquest article que ens diu bastant del paper de Masoliver a l'Orient Mitjà. Crida l'atenció, en primer lloc la dimensió: ocupa les pàgines 3,4,5 i 6 de la revista, en unes dates particularment sensibles: dos dies abans del 18 de juliol. Es tracta d'un diari imaginari titulat: “*Revelaciones acerca de la voladura del Semiramis de Jerusalén*”. El diari abarca entre el divendres 27 de novembre de 1947 fins el 8 de gener de 1948. En ell explica a partir dels testimonis de coneguts seus com es produí la destrucció de l'Hotel Semiramis. Tot plegat molt del gust de l'època: un creu estar veient qualsevol pel·lícula d'espies o de “lladres i serenos” ambientada en un clima oriental, com per exemple, “Sirocco” o “Casablanca”.

67. Masoliver hi afegeix una carta “... *que, enviada erróneamente a Egipto, ha tardado muchos meses en llegar a mi conocimiento y aún me trae a mal traer...*” Datada el 29 d'abril de 1948, signada només amb les inicials, en les que el Departament d'Investigació de l'Agència Jueva, acusa al vicecònsul espanyol Allendesalazar d'organitzar i comandar a un grup de 80 espanyols que lluitarien en la Legió Àrab. L'amo de l'hotel Semiramis també estaria involucrat en l'afer. El Semiramis era l'hotel on s'allotjava en Juan Ramón Masoliver durant la seva estancia a Israel. Masoliver nega rotundament que els espanyols allotjats al Semiramis fossin militants pro-àrabs i que hi haguessin 80 espanyols lluitant en la Legió Àrab. L'article ve il·lustrat per 7 fotografies que al·ludeixen directament al fets narrats. La principal de les quals és una foto d'Allendesalazar amb el seu cotxe, al costat de dos àrabs, un dels qual muntat en un camell que du el següent peu de foto: “*Allendesalazar, en el desierto transjordano, conversando con una patrulla de la Arab Legion*”. Curiosa i ambigua manera de matitzar gràficament, allò que es pretén negar literàriament en el cos de l'article...

186

Cavallers del Sant Sepulcre

68. La darrera línia de **Destino** en la qüestió d'Orient Mitjà es juga en aquest anys en el terreny de la proposta papal d'internacionalització de Jerusalem i d'altres indrets sagrats per a la religió catòlica. Tampoc en aquest terreny podran anar més enllà de la victòria moral que representa una més de les resolucions incomplertes de la ONU...

69. Obre el foc Masoliver amb un article publicat en el nº 594, corresponent a l'extra de Nadal de 1948. És el mateix número de la revista en que hem llegit l'article de Brunet “*El escándalo de Belén*” en que glosava per enèsima vegada el caràcter interessat del poble jueu. L'article de Masoliver s'inclou en la seva secció “*El tablado de Oriente Medi*” sota el títol “*La cuestión de los Sagrados Lugares*”. Masoliver descriu, amb gran coneixement de causa proporcionat pels franciscans, les disputes quotidianes entre els catòlics, els ortodoxes grecs i l'església armènia per la custòdia dels Sants Llocs. Però el tema essencial de l'article no és pas aquest si no la proposta papal: “*Pero el mundo parece empeñado en reducir la cuestión de Tierra Santa a un pleito entre judíos y árabes. Como si la suerte de los santuarios y de las peregrinaciones y los destinos de los 150.000 cristianos de Palestina pudieran dejar indiferentes a los católicos y al tercio de la humanidad que profesa la doctrina de Cristo.*”

Contra esa concepción estechamente político-económica alzaronse en su día la Custodia franciscana, la católica Francia - protectora de los cristianos de Oriente- y la jerarquía anglicana. Y el Romano Pontífice, aprovechando la coyuntura del centenario de la fundación de la basílica de Belén, también elevó su voz autorizada. Fruto de todo lo cual fue que la ONU decidiese la internacionalización de Jerusalén y de una pequeña área circundante, que comprende los lugares de nacimiento del Bautista y de Jesús, el valle de Josafat y la casa y sepulcro de Lázaro. Un diminuto Estado, bajo tutela internacional, gobernado por una personalidad neutral que ha de designar la ONU y con una milicia propia que podrá ser palestinese”.

70. Masoliver ignora la complicació d'una proposta com aquesta així com el paper central en el simbolisme nacional i religiós de Jerusalem tant per a els àrabs com per a els Jueus. Només la considera en tant que obstacle per a la proposta catòlica: *“La pugna entre árabes y judíos ha dejado por ahora, el estado de Jerusalén en mero proyecto. Pero la ONU está decidida a convertirlo en realidad, sin que ninguno de los bandos contendientes oponga mayores reservas...”* (ibid.). La defensa de la competència Papal sobre Jerusalem no pot anar més lluny: *“En el momento en que Rusia vuelve a interesarse en los asuntos de los ortodoxos, e igual inclinación hacia estos vienen mostrando los protestantes, es de temer una renovación de las violencias que nos han reducido al injusto estado actual. Y no digamos cuando, so pretexto de árabes y judíos, concéntranse aquí los apetitos de las Potencias. Bien está esto de la internacionalización de los Santos Lugares; pero hay que devolverlos a sus dueños. Porque la cuestión de los Santos Lugares no es política, étnica o económica; es meramente religiosa. Y ha de resolverse no en la ONU, sino de concierto entre las partes en litigio: los franciscanos de un lado, en su calidad de custodios de los santuarios, y griegos y armenios de otro. Y los puntos irreductibles cabría discutirlos con la Santa Sede. La Sede de Pedro y la Custodia de Tierra Santa, organismos internacionales y sobrenacionales si los hay, ofrecen para ello suficientes garantías. Y la Iglesia católica no puede ni quiere desentenderse de la vigilancia y administración de algo que importa directamente a tantos cientos de millones de hombres, más de la mitad de los cuales obedecen al obispo de Roma. La actual tregua natalicia puede instituir el estado de Jerusalén. Sirva también para resolver de una vez para siempre, la añosa cuestión de los santuarios”.*

71. **Destino** no torna a tocar el tema si no és en ocasió de la visita del rei Abdallah per setembre del 49. La revista rebrà el rei amb una foto d'Abdallah de portada del nº 630, corresponent al 3 de setembre. La setmana següent, Brunet/Romano trenca el seu silenci sobre Orient Mitjà per a actuar en qualitat de defensor de la proposta d'internacionalització de Jerusalem, en la seva secció *“El mundo y la política”*, amb un article titulat: *“El rey Abdullah y los Santos Lugares”*. L'article de glosa del rei Abdullah que ara ja no es de Transjordania sinó de Jordania (té territoris a ambdues bandes del Jordà). Presumeix d'haver visitat la zona durant l'any 1943. Explica que Abdullah fou coronat rei per Lawrence així com el reu de l'Hedjaz i el d'Irak. Un cop feta la presentació i la mostra d'erudició històrica local així com de presència a la zona (en competència amb Masoliver), Romano es dedica al tema que li interessa, el dels *“Santos Lugares”*.

72. Defensa la proposta de Pius XII d'internacionalització dels Sants Llocs defensada ja per Masoliver el desembre de 1948 (nº 594). *“Cualquier divergencia entre Israel y Jordania puede poner en peligro de destrucción las ciudades de Jerusalén y Belén. Es pues urgentísimo dar a estas ciudades y otros Santos Lugares un estatuto internacional que los proteja debidamente. Tienen la palabra, no sólo Jordania e Israel, sino muy especialmente los Estados Unidos e Inglaterra. A juzgar por la solicitud con que Inglaterra protegió los Santos Lugares durante la*

época de su mandato es de esperar que apoyará el proyecto de S.S. Pío XII. También parece lógico que el Gobierno norteamericano no quiera la responsabilidad de aplazar la solución de un asunto que interesa a todo el mundo cristiano.... Por lo que respecta al rey Abdullah, su caballerosidad permite esperar un generoso apoyo al proyecto del Papa. Hasta el presente, la magnanimidad y el espíritu de comprensión han conservado y ensanchado el reino del hijo del rey Hussein, que bienvenido sea.”

73. Tres mesos després del viatge a Espanya del rei Abdullah i del l'article anterior, Romano torna al tema en un pesimista article titulat “*El acuerdo de internacionalización de Jerusalén*” publicat en el nº 645, corresponent a 17 de desembre. L'Assemblea de l' ONU acabava de votar el pla d'Internacionalització de Jerusalem recomanat pel Papa, Romano analitza els nombrosos problemes per a posar en pràctica aquest acord: lluny de les esperances de setembre, Anglaterra, els USA i Israel havien votat en contra de la proposta... Romano es mostra desconcertat i perplexe davant el fet que Rússia “*y sus satélites*” votessin a favor.

74. Per a aconseguir la internacionalització s'havia organitzat una “cruzada de orantes”, que Romano considerava que no havia acabat la seva feina encara que la ONU hagués votat a favor, donada la fragilitat de l'acord: “*La decisión de la ONU tendrá repercusiones inmediatas. Los judíos hablan de trasladar a Jerusalén su capital. Sólo falta que el rey Abdullah haga lo mismo. Y que entre Jordania e Israel se llegue al acuerdo de que cada uno conserve sus posiciones en la ciudad ¿ En qué consistiría entonces la internacionalización? ¿ En una Comisión de control de las faltas que puedan cometer los dos estados' Y ¿ cómo se hará respetar la Comisión de control?*”. La conclusió, ho em dit, és pesimista: “*Conclusión: ha sido aprobado un plan de internacionalización de Jerusalén. Pero contra este plan existe un vasto plan de sabotaje. No es posible, en estas Navidades, echar las campanas al vuelo celebrando la internacionalización de Jerusalén*”.

188

75. Un altre desengany per a el nostre esforçat cavaller del Sant Sepulcre.

Bibliografia

Geli, Carles i Huertas, Josep M^a, *Las tres vidas de Destino*, Anagrama, Barcelona, 1991

Marín, José María; Molinero, Carme i Ysàs, Pere, *Historia política de España. 1939-2000*, Istmo, Madrid, 2001

Muñoz i Lloret, Josep M., *Jaume Vicens i Vives, una biografía intel.lectual*, edicions 62, Barcelona, 1997.

Riera, Ignasi, *Els catalans de Franco*, Plaza&Janés, Barcelona, 1998

Tafalla Monferrer, Joan, *La geopolítica i el projecte de país de Jaume Vicens Vives*, Treball inèdit de l'assignatura de Geografia política, dirigit per Enric Lluch. UAB, curs 1993.

Vicens Vives, Jaume, *España. Geopolítica del estado y del Imperio*, Editorial Yunque. Barcelona, 1940.

Vicens Vives, Jaume, *Tratado General de Geopolítica*, Primera edició: Editorial Teide, Barcelona 1950; Cinquena edició: editorial Vicens Vives, Barcelona 1981.